

érintkezést a kétnemű ifjúság tánca és társasjátékai képviselik. Ezeknek az ártalmatlanságát főleg két eszköz tartja fenn. Az egyik a közleledési váagnak kezdetleges fokozatára való korlátozása, a másik az izgalomnak más csatornába vezetése. Így a táncot a romlatlan ifjúság túlnyomóan mozgási játékként élvezi. Talán még fontosabb levezetés a szexuális enyelgés küzdelmi játékká alakítása.

Az éber álmodozásnak a harci ösztönrel összefüggő nagy eredmények és dicső tettek kiszínezése mellett legfontosabb tárgya szexuális kapcsolatok elképzelése. Ebből a homályos vágyódásból szokott kialakulni a tökéletes férfi vagy nő tiszta eszményképe, amely sokkal fölötte áll az álmodónak, hogysem más gondolatot engedne felszínre jutni, mint a mocsoktalan tiszteletét.

A költészetben is a harci és szerelmi indulatok keresnek kifejezést. Az igazi művész nem egyszerűen kinyilvánítja, ami bensejét izgatja, hanem itt is levezetésről vagy átalakulásról van szó. Az élvező átéli a műben levő vonatkozásokat. Nevelői szempontból igen fontos, hogy a levezetés ezen eszköze művészre és élvezőre egyáltalában hatékony legyen akkor is, ha az erotikum ábrázolása nem szorítkozik az első kezdeti állapotokra. Ennek egyik eszköze a művészi forma, amely megsemmisíti az anyagot, másik eszköze a komikum felé fordulás. (*Zeitschrift für pädagogische Psychologie* VII. kötet).

*

A megértés folyamata. A ránk ható ingerek megértése igen bonyolult folyamat és ebből a szempontból érdekesek azok a vizsgálatok, amelyekről az *American Journal of Psychology* múlt évfolyamában számol be *Edmund Jacobson*. A kísérletek egyes betűk felfogására, szavak megértésére és mondatok megértésére vonatkoztak. A kísérletek Binet módszerét követték: az írott vagy nyomtatott ingert a megfigyelő szeme elé helyezték, a megfigyelő adott jelre behuntya szemét és bizonyos idő múlva beszámolt tapasztalatáról. Gyakorolott és képzett megfigyelőkről lévén szó, az adatok nagyon megbízhatók.

Az első feladat annak a meghatározása volt, hogy mi megy végbe pontosan a tudatban egy magában álló betű percipiálásakor. Rendes írású betűt nézett a megfigyelő tetszőleges ideig (rendesen 1—3 mp.-ig), aztán behuntya szemét és elmondta tapasztalatait. Az inger adta látásérzetek legtöbbször nem elegendők magukban, hogy az illető betű percepciója létre jöjjön; az ezenkívül szükséges folyamatokat «megjelölő folyamatok»-nak nevezi a szerző. Ezek általában kinezisztikus vagy hallási érzetektől vagy képzetektől állanak, mintha kimondanók, vagy hallanók az illető hangot, esetleg a két

képzet kapcsolódik. Hogy milyen megjelölő folyamatokat fog valamely betű felidézni, azt előre nem lehet tudni.

Szavakra vonatkozó kísérleteiben a szerző írott szót helyezett egy perc időre a megfigyelő szeme elé, akinek a szót fixálni kellett és gyorsan ismételve kimondani, hogy megértse. Azután tíz mp. szünet következett és a megfigyelő előadta, hogy ezalatt mi történt a tudatában. Az eredmény szerint az ingerül használt szavak értelmét látási, hallási és kinezetikus folyamatok szolgáltatták, tehát a szó felfogott értelme a felkeltett asszociációk szerint változik. Még azt sem mondhatjuk, hogy a különféle beszédrészek valami jellemző fajta asszociációkkal fordulnának elő. A kísérletekben előforduló jelentések tehát nem teljes logikai jelentések, hanem csak részlegesek.

A kísérletek harmadik csoportjában gépirásos egyszerű mondatot tettek a megfigyelő elé, aki adott jelre kinyitotta szemét, elolvasta a mondatot és miután megértette, újra becsukta a szemét. A megfigyelők előadásából a következők tűntek ki.

1. Valamely mondat értelme gyakran hiányzik első olvasásra, vagyis kezdő percipialáskor és később jelenik meg a véghezvitt folyamatokból, amelyek tartalmát képviselik vagy arra vonatkoznak.

2. Néha ezek a képviselő folyamatok az első percepcióval jönnek és a mondatnak mindjárt van értelme; néha viszont ezek a folyamatok látszólag hiányzanak és mégis megértjük a mondatot.

3. Ugyanaz az ingerül használt mondat különböző értelmeket ébreszthet fel ugyanabban a megfigyelőben, úgy hogy nem elég kijelentenie, hogy megértette; pontosan meg kell jelölnie, hogy mit értett meg.

*

Egyéni bánásmód az iskolában. *Alfred Graf*, aki egy nemrég megjelent könyvében igen érdekes adatokat gyűjtött össze arra nézve, hogyan emlékszik vissza az ember az iskolában eltöltött éveire, a *Säemann* hasábjain (1911. okt., nov.) e könyvével kapcsolatban avval a kérdéssel foglalkozik, hogy mi a szerepe az iskolában a személyi elemnek. Az eredmény szerinte az, hogy a tanulótól, illetőleg képességeitől, tehetségétől függ, mennyire van szüksége egyéni bánásmódra. Az egészséges átlag csak bizonyos fokig érzi az individualizálás szükségét. Az ilyenek a tömegtanításban elég jól boldogulnak és mindeütt, de különösen a hivatalnoki és kereskedő pályán középszerű anyagot adnak. Sokkal inkább megkívánják az egyéni bánásmódot azok, akiknek általában magasabbak a képességei, mert amellet, hogy több szellemi táplálékra van szükségük, nagyobb igyekezettel magasabb célok felé törnek. Egyébként ha ezek a feltételek teljesülnek, nem nagyon érzékenyek, nagyon jól haladnak és később is minden téren, de különö-